

HOUTKACHELS
EN OPEN HAARDEN

Gezelligste bron van fijnstof

Het is winter, de houtkachels kunnen weer aan. Een romantisch genoeg of een ergerlijke vorm van burenoverlast? Het aantal kachels lijkt toe te nemen, en daarmee ook de klachten over rookoverlast. Slim stoken kan veel voorkomen.

Tekst **Korné Versluis**

Hij is een groeiende bron van conflicten in woonwijken: de houtkachel. En het lijkt erop dat steeds meer mensen een voorkeur voor de ouderwetse verwarming hebben. Gezellig en een vorm van groene energie, nietwaar? Tegenover de houtstokers staan de klagers die bij de gemeente aankloppen met verhalen over stankoverlast en gezondheidsklachten.

Komen er inderdaad meer houtkachels en hoe schadelijk zijn die? Wie in databases en wetenschappelijke rapporten duikt, ziet dat de klagers gelijk lijken te hebben: er komen steeds meer kachels. Al zijn die cijfers niet heel hard.

Er zijn verschillende onderzoeken die in de loop der jaren op een eigen manier hebben proberen vast te stellen hoeveel mensen hun huis met hout verwarmen. Als je die onderzoeken op een rij zet, zie je dat de open haard aan populariteit verliest en de houtkachel in opmars is. Of het totale aantal houtstokers is toegenomen, is niet duidelijk.

Klachten

De overlast van houtrook blijft constant. Ongeveer 12% van de Nederlanders zegt regelmatig last te hebben van houtrook. Kachels en haarden zijn daarmee een grotere bron van klachten

over geuroverlast dan de landbouw en de industrie.

Dat houtrook niet gezond is, weten onderzoekers ook zeker. De rook bevat fijnstof, polycyclische aromatische koolwaterstoffen (pak's) en andere vluchtige koolwaterstoffen. Dat klinkt erg dreigend, maar of die stoffen echt schadelijk zijn, hangt af van de concentratie.

Fijnstof

Onderzoekers van het RIVM doken in 2011 de bibliotheek in om te zien of daar betrouwbare gegevens te vinden zijn over de gezondheidseffecten van houtkachels. Ze moesten concluderen dat 'niet goed is in te schatten in hoeverre deze uitstoot gezondheidseffecten kan veroorzaken. Dit komt onder meer vanwege de grote variatie in samenstelling, en dat is gekoppeld aan het type kachel of haard, brandstof en stookgedrag. De uitkomsten van verschillende onderzoeken naar het effect van het stoken van hout op de gezondheid zijn divers.'

Het duidelijkst zijn de data over fijnstof. Daarvan is bewezen dat het niet goed is voor personen met longaandoeningen en hartproblemen.

Jaarlijks overlijden er in Nederland naar schatting 1500 mensen aan de gevolgen van fijnstof. Houtkachels zijn verantwoordelijk voor ongeveer 5% van de uitstoot van fijnstof. Op een winterdag kan die bijdrage in een woonwijk een stuk hoger liggen. Het Energieonderzoek Centrum Nederland (ECN) heeft in het Noord-Hollandse Schoorl metingen gedaan en schat dat in

AANTALLEN

OPEN HAARD
645.000

INZETHAARD
213.000

VRIJSTAANDE
AFGESLOTEN KACHEL
439.000

TOTAAL
1.297.000

BRON: WOONONDERZOEK
NEDERLAND 2006/2007

*Bijdrage
houtstook
aan verschillende
vormen van
luchtvervuiling*

Ultrafijn stof
(PM2,5)
8%

Vluchtige
organische stoffen
4,5%

pak's
10 - 25%

Dioxinen
20%

BRON:
ENERGIEONDERZOEK
CENTRUM NEDERLAND
2012

Stook alleen
schoon hout
dat 1 à 2 jaar
gedroogd is

de winter tussen de 9 en 27% van het fijnstof uit kachels komt. Van het gevaarlijkere ultrafijn stof komt zelfs tussen de 30 en 39% uit kachels.

Het ECN zegt ook dat houtrook uit kachels en open haarden ervoor kan zorgen dat lokaal de milieunormen worden overschreden voor fijnstof, maar ook voor polycyclische aromatische koolwaterstoffen (pak's). Die overschrijdingen treden vooral op als er meer dan 5 kachels in een straal van 50 meter branden. Maar soms ook als één kachel slecht wordt gestookt.

Vervuilende stoffen

Dat laatste effect kan heel groot zijn. Een goede kachel die lekker brandt, stoot tot 20 keer minder vervuilende stoffen uit dan een kachel waarvan de luchttoevoer wordt 'afgeknepen' omdat het te warm geworden is.

Frans Greven, coördinator Medische Milieukunde bij de GGD Groningen krijgt in zijn werk regelmatig te maken met burgers die klagen over de rook van anderen. Houtrook is een lastig vraagstuk voor overheden, zegt hij. De wetenschap is niet zo duidelijk over de schadelijke effecten ervan. Bij mensen die aan een snelweg wonen is gemakkelijk te meten of ze vaker longaandoeningen hebben. Maar bij kachels die verspreid staan over Nederland is dat minder gemakkelijk aan te tonen.

Ook wet- en regelgeving zijn niet erg geschikt om conflicten over houtrook op te lossen. Er zijn bijvoorbeeld normen voor fijnstof, maar apparaten om die te meten zijn erg duur. Gemeenten hebben ze daarom niet in huis. Greven heeft twee jaar geleden twee goedkope apparaten getest. Die geven weliswaar een aardig beeld van het fijnstof dat het huis van de burens binnenkomt, maar met die metingen is niet aan te geven of er limieten worden overschreden. 'De apparaten

meten het aantal deeltjes, terwijl de wetelijke normen het hebben over microgrammen fijnstof per kubieke meter.'

De coördinator Medische Milieukunde vindt niet dat je uit het gebrek aan keihard bewijs voor schade kunt concluderen dat er geen probleem is met vervuiling door houtkachels. 'Het is zeker dat er mensen zijn die vanwege de kachels worden blootgesteld aan veel te hoge concentraties fijnstof. En de effecten van fijnstof zijn wel helder.' Klachten over overlast van houtrook moet je dan ook serieus nemen, vindt Greven. Al zijn er ook klagers die zich te veel zorgen maken. 'Rook is een complex mengsel van stoffen. Wat je vaak ziet is dat mensen er één stof uitpikken, en zich daar dan heel veel zorgen over gaan maken.' Chroom-6 bijvoorbeeld, een stof die vorig jaar vaak in het nieuws was, omdat militairen eraan blootgesteld waren geweest. Die stof komt ook voor in geïmpregneerd hout, dat je niet eens mag stoken. Niettemin wordt schadelijk chroom-6 in een vuurtje omgezet in onschadelijk chroom-3.

Overlast

Toch blijft staan dat burens echt overlast kunnen hebben van een houtkachel, en reden hebben om zich zorgen te maken over hun gezondheid. Overleg en een redelijke opstelling van twee kanten kan volgens Frans Greven 95% van de problemen oplossen. Slim en verantwoord stoken houdt de overlast binnen de perken. Dat doe je als je alleen schoon en droog hout gebruikt, zorgt dat de schoorsteen geveegd is, en niet stookt als het windstil of mistig is. Greven: 'De meeste mensen komen er samen wel uit. Het is logisch dat je rekening met elkaar houdt, dat doen de meeste mensen ook als ze hun houtkachel aanzetten. Je zet je muziekinstallatie ook niet elke avond op tien.' ■

DISCUSSEER MEE

 [consumentenbond.nl/
community](https://www.consumentenbond.nl/community)

7 TIPS

BUURVRIENDELIJK STOKEN

Met onder meer deze tips kun je buurvriendelijk houtstoken

1 Stook niet bij mistig en windstil weer.

2 Zet de toevoer van lucht in de kachel helemaal open, evenals de uitlaatklep naar de schoorsteen.

3 Maak geen gebruik van een kachel als die het binnen zo warm maakt dat de luchttoevoer verminderd moet worden.

4 Stook alleen schoon hout dat 1 à 2 jaar gedroogd is en dat ten minste vuistdik is. Stapel de stukken met ruimte ertussen in de kachel.

5 Stook geen hout met verf, beits, teer, impregneer enzovoort. Stook ook geen spaanplaat, multiplex en ander hout met lijm. En geen papier, karton, kunststof, en huishoudelijk afval.

6 Laat de schoorsteen minstens eens per jaar vegen door een erkende schoorsteenveger.

7 Als uw buurtgenoten toch hinder of gezondheidsklachten hebben, overleg dan op welke momenten zij geen last hebben van het stoken.

Meer tips op: [tinyurl.com/
tipsoverhoutkachels](https://tinyurl.com/tipsoverhoutkachels)